

[Pradžia](#) > ... > [Kreipimasis į Teismą](#) > [ES Ir Nacionalinės Teisės Sistemos](#) > [Bendrieji Nacionaliniai Teismai](#) Ireland

Bendrieji nacionaliniai teismai

Turinį pateikė
Airija

Airija

Šiame skyriuje pateikiama informacija apie Airijos bendrosios kompetencijos teismų sistemą.

Bendrosios kompetencijos teismai

Airijos teismų sistemos pagrindai nustatyti 1922 m. Konstitucijoje, kurioje buvo numatyta įsteigti naujus teismus, pakeisiančius valdant britų administracijai įkurtus teismus. Pagal 1924 m. Teisingumo teismų įstatymą, kuris sudarė teismų sistemos teisinį pagrindą, 1924 m. buvo įsteigti nauji teismai.

Pagal 1937 m. airių tautos priimtos Konstitucijos 34 straipsnį dabartiniai teismai buvo įsteigti 1961 m. Teismų (įsteigimo ir sandaros) įstatymu. Po 2013 m. surengto referendumo 2014 m. spalio 29 d. buvo įsteigtas Apeliacinis teismas.

Konstitucijos 34–37 straipsniuose bendrais bruožais aptariamas teisingumo vykdymas. 34 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad „teisingumas vykdomas įstatymais įsteigtuose teismuose“. Konstitucijoje išdėstyta teismų sistemos struktūra, ją sudaro aukščiausios instancijos teismas, Aukščiausiasis Teismas, Apeliacinis teismas, turintis jurisdikciją baudžiamosiose ir civilinėse bylose, ir pirmosios instancijos teismai, tarp jų – Aukštasis teismas, turintis neribotą jurisdikciją nagrinėti visas baudžiamąsias ir civilines bylas, ir ribotos jurisdikcijos teismai: apygardos teismas ir apylinkės teismas, kurių veikla organizuojama regioniniu pagrindu.

Civilinių bylų teismai

Aukščiausiasis Teismas

Pagal Konstitucijos 33 pataisą, kuria įsteigtas Apeliacinis teismas, buvo padaryti svarbūs 2014 m. spalio 28 d. įsigalioję [Aukščiausiojo Teismo](#) jurisdikcijos nagrinėti apeliacinius skundus pakeitimai. Nuo įsteigimo dienos Aukščiausiasis Teismas turi jurisdikciją nagrinėti apeliacinius skundus:

a) persvarstyti Apeliacinio teismo nutartį, jeigu Aukščiausiasis Teismas yra įsitikinęs, kad sprendžiamas visuotinės svarbos klausimas arba teisingumo labui būtina, kad skundą išnagrinėtų Aukščiausiasis Teismas, ir
b) persvarstyti Aukštojo teismo nutartį, jeigu Aukščiausiasis Teismas yra įsitikinęs, kad dėl išimtinių aplinkybių leistina priimti tiesioginį skundą, – kad Aukščiausiasis Teismas taip nuspręstų, būtinas vienas arba abu iš toliau nurodytų veiksnių: nutartimi sprendžiamas visuotinės svarbos klausimas; nutartį būtina persvarstyti teisingumo labui.

Civiliniame procese teikiamus apeliacinius skundus dėl Aukštojo teismo sprendimų, kuriuos iki 33 pataisos priėmimo būtų nagrinėjęs Aukščiausiasis Teismas, dabar turi nagrinėti Apeliacinis teismas, išskyrus tuos atvejus, kuriais Aukščiausiasis Teismas nusprendė priimti skundą, nes yra įsitikinęs, kad skundas atitinka Konstitucijos 34 straipsnio 5 dalies 4 punkte^o nustatytą kriterijų. Be to, teisės klausimus, kuriuos apygardos teismas anksčiau galėjo perduoti nagrinėti Aukščiausiajam Teismui (angl. *case stated*), dabar sprendžia Apeliacinis teismas. 33 pataisa neturėjo poveikio pradinei Aukščiausiojo Teismo jurisdikcijai, kuri iš esmės atitinka Konstitucijos 26 straipsnyje nustatytą funkciją. Pagal 26 straipsnį Aukščiausiasis Teismas yra įgaliotas spręsti, ar įstatymas (arba viena ar kelios jo nuostatos), priimtas abiejų parlamento (air. *Oireachtas*) rūmų ir pateiktas pasirašyti Airijos prezidentui, tačiau dar neįsigaliojęs, atitinka Konstituciją, – prašymą teismui pateikia prezidentas. Iškilus

klausimui, ar prezidentas yra pajėgus nuolat eiti savo pareigas, šį klausimą taip pat sprendžia Aukščiausiasis Teismas.

Teisme paprastai posėdžiauja trijų arba penkių teisėjų kolegija, o išimtiniais atvejais – septynių teisėjų kolegija. Konstitucijoje reikalaujama, kad teismui nagrinėjant bylas, susijusias su parlamento įstatymo atitiktimi Konstitucijai, teisėjų kolegiją sudarytų bent penki teisėjai. Šis reikalavimas taip pat taikomas, jeigu teismo paprašoma pateikti nuomonę dėl parlamento priimto įstatymo atitikties Konstitucijai, kai pagal Konstitucijos 26 straipsnį įstatymą teismui perduoda Airijos prezidentas. Bent penki teisėjai kolegiją taip pat turi sudaryti tada, kai pagal Konstitucijos 12 straipsnį teismas turi nuspręsti, ar prezidentas tapo nuolat nepajėgus eiti pareigas. Tam tikrus tarpinius ir procesinius pareiškimus gali nagrinėti vienas vyriausiasis teisėjas arba Aukščiausiojo Teismo teisėjas.

Apeliacinis teismas

Apeliacinis teismas įsteigtas 2014 m. spalio 29 d. po 2013 m. surengto referendumo. Kaip ir aukštesniųjų teismų atveju, tam tikra Apeliacinio teismo jurisdikcijos dalis yra suteikta pagal Konstituciją, kita dalis – pagal įstatymus. Apeliacinis teismas užima apeliacinių skundų nagrinėjimo jurisdikcijos pakopą tarp Aukštojo teismo ir Aukščiausiojo Teismo.

Apeliacinis teismas turi jurisdikciją nagrinėti civiliniame procese Aukštojo teismo priimtus sprendimus, kuriuos iki Konstitucijos 33 pataisos priėmimo būtų nagrinėjęs Aukščiausiasis Teismas. Išimtis sudaro tie atvejai, kuriais Aukščiausiasis Teismas, įsitikinęs, kad skundas atitinka Konstitucijos 34 straipsnio 5 dalies 4 punkte nustatytą kriterijų, sutiko tą skundą priimti. Apeliacinis teismas gali nagrinėti apeliacinius skundus dėl Aukštojo teismo sprendimų bylose, kuriose nagrinėjama, ar įstatymas atitinka Konstituciją. Konstitucijoje numatyta, kad negalima priimti įstatymų, kuriais būtų apribota Apeliacinio teismo jurisdikcija nagrinėti tokius skundus.

Apeliacinį teismą sudaro pirmininkas ir devyni bendrosios kompetencijos teismo teisėjai. Aukščiausiojo teismo vyriausiasis teisėjas ir Aukštojo teismo pirmininkas yra Apeliacinio teismo *ex officio* teisėjai. Teisme gali posėdžiauti trijų teisėjų kolegijos. Kai kuriuos tarpinius ir procesinius pareiškimus gali išnagrinėti vienas pirmininkas arba kitas pirmininko paskirtas teisėjas.

Aukštasis teismas

Pagal Konstituciją Aukštasis teismas turi neribotą pirminę jurisdikciją ir įgaliojimus nagrinėti visas civilines ir baudžiamąsias bylas, taip pat visus teisės ir fakto klausimus. Aukštasis teismas turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti įvaikinimo bylas ir ekstradicijos prašymus. Aukštasis teismas taip pat kompetentingas spręsti, ar konkretus įstatymas yra galiojantis atsižvelgiant į Konstitucijos nuostatas (išskyrus atvejus, kai Airijos prezidentas dėl to įstatymo jau kreipėsi į Aukščiausiąjį Teismą). Daugumą Aukštojo teismo bylų nagrinėja vienas teisėjas, nors yra teisės nuostata, pagal kurią tam tikras bylas, kaip antai dėl šmeižto, užpuolimo ar neteisėto laisvės atėmimo privalo nagrinėti teisėjas ir prisiekusieji. Ypač svarbios bylos gali būti nagrinėjamos specialiaame kolegijos posėdyje, dalyvaujant dviem ar daugiau teisėjų (angl. *Divisional Court*).

Aukštasis teismas kaip apeliacinė instancija nagrinėja skundus dėl apygardos teismo sprendimų civilinėse bylose. Be kompetencijos nagrinėti apeliacinius skundus dėl apygardos teismų sprendimų civilinėse bylose, Aukštasis teismas dar gali peržiūrėti visų žemesnės instancijos teismų sprendimus ir priimti vadinamąsias prerogatyvines nutartis: dėl nurodymo atlikti arba sustabdyti veiksmą (*Mandamus*), dėl uždraudimo (*Prohibition*) ir dėl teismo dokumentų (*Certiorari*). Šiose nutartyse vertinami ne žemesnės instancijos teismų nustatyti faktai, o tai, ar nebuvo viršyta teismo kompetencija.

Aukštasis teismas taip pat gali priimti sprendimą dėl teisės klausimo, kurį jam pateikia apylinkės teismas. Jis taip pat nagrinėja prašymus išleisti už užstatą, kai kaltinamasis įtariamas nužudymu arba kai kaltinamasis prašo pakeisti apylinkės teismo nustatytas sąlygas.

Paprastai savo pirminei jurisdikcijai priklausančias bylas Aukštasis teismas nagrinėja Dubline. Jis taip pat posėdžiauja įvairiuose šalies miestuose, kur nagrinėjamos jo pirminei jurisdikcijai priklausančios bylos dėl žalos asmens sveikatai ir mirtinų sužalojimų. Apygardos aukštasis teismas kaip apeliacinė instancija nagrinėja skundus dėl apygardos teismų sprendimų įvairiuose šalies miestuose.

Apygardos teismas

Civilinė [Apygardos teismo](#) jurisdikcija yra ribota, nebent visos bylos šalys sutaria, kad teismo jurisdikcija būtų neribota. Teismo jurisdikcijos riba daugiausia susijusi su ieškiniais, kurių vertė neviršija 75 000 EUR (60 000 EUR

ieškiniams dėl kūno sužalojimo).

Į Apygardos teismo kompetenciją patenka paveldimo turto administravimo klausimai, taip pat nekilnojamojo turto nuosavybės ar nuomos klausimai, kai apmokestinamojo turto vertė ne didesnė kaip 253,95 EUR. Apygardos teismas taip pat kompetentingas nagrinėti šeimos bylas, įskaitant bylas dėl separacijos, santuokos nutraukimo, panaikinimo, taip pat skundus dėl apylinkės teismų sprendimų.

Civilines bylas apygardos teisme nagrinėja teisėjas, posėdžiaudamas be prisiekusiųjų. Kaip apeliacinė instancija jis nagrinėja skundus dėl apylinkės teismų sprendimų civilinėse ir baudžiamosiose bylose. Apeliacine tvarka byla nagrinėjama iš naujo, o Apygardos teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Apygardos teismas taip pat kompetentingas nagrinėti prašymus dėl naujų alkoholinių gėrimų pardavimo vartoti vietoje licencijų išdavimo ir apeliacine tvarka nagrinėja skundus dėl kitų žemesnės instancijos teisminių institucijų, pvz., Vienodų teisių direktijos (angl. *Director of Equality Investigations*), sprendimų.

Apylinkės teismas

[Apylinkės teismo](#) jurisdikcija yra vietinė ir ribota. Šeimos teisės srityje jis gali priimti sprendimus dėl išlaikymo, matymosi, globos, priegios ir tėvystės nustatymo.

Apylinkės teismas kompetentingas nagrinėti bylas dėl sutarčių, išperkamosios nuomos ar kredito susitarimų, deliktų teisės, nuomos nemokėjimo ar neteisėto prekių sulaikymo, kai ieškinio vertė ne didesnė kaip 15 000 EUR. Taip pat jis paprastai kompetentingas spręsti dėl bet kurio teismo priimto sprendimo, susijusio su skola, vykdymo, nagrinėti klausimus dėl įvairių licencijavimo nuostatų, pavyzdžiui, dėl prekybos svaigiaisiais gėrimais, taip pat nagrinėti ieškinius dėl tyčinės žalos atlyginimo, jei ieškinio suma neviršija 15 000 EUR.

Apylinkės teismas posėdžiauja įvairiose vietose 24 šalies apylinkėse, įskaitant Dublino metropolijos apylinkę ir 23 kitas apylinkes. Paprastai posėdžio vieta pasirenkama atsižvelgiant į tai, kur buvo sudaryta sutartis arba kur gyvena ar dirba atsakovas, o licencijavimo bylose – į tai, kur yra atitinkamos licencijuotos patalpos.

Baudžiamųjų bylų teismai

Aukščiausiasis Teismas

Aukščiausiasis Teismas nagrinėja apeliacinius skundus dėl Apeliacinio teismo sprendimų bylose, kuriose keliamas išskirtinės visuotinės svarbos teisės klausimas.

Apeliacinis teismas

Pagal 2014 m. Apeliacinio teismo įstatymą Apeliaciniam teismui buvo suteikta jurisdikcija nagrinėti apeliacinius skundus, kurią anksčiau įgyvendino Apeliacinis baudžiamųjų bylų teismas.

Apeliacinius skundus, kuriuos pateikia asmenys, nuteisti pagal kaltinamąją išvadą apygardos teisme arba Centriniam baudžiamųjų bylų teisme ir gavę bylą nagrinėjusio teisėjo pažymą, kad byla yra tinkama apeliaciniam skundui pateikti, dabar turi nagrinėti Apeliacinis teismas. Kai pažymą išduoti atsisakoma, pats Apeliacinis teismas, gavęs skundą, kuriuo apskundžiamas šis atsisakymas, gali suteikti teisę pateikti apeliacinį skundą.

Be to, pagal 1993 m. Baudžiamosios teisenos įstatymo 2 straipsnį prokuratūros direktorius gali kreiptis į Apeliacinį teismą remdamasis tuo, kad nuosprendžiu paskirta bausmė yra pernelyg švelni. Jeigu įtariamą netinkamas teisingumo vykdymas, pagal 1993 m. Baudžiamojo proceso įstatymo 2 straipsnį galima pateikti apeliacinį skundą.

Apeliaciniam teismui taip pat buvo suteikta jurisdikcija nagrinėti prokuratūros direktoriaus apeliacinius skundus teisės klausimu tais atvejais, kai išnagrinėjus baudžiamąją bylą kaltinamasis išteisinamas. Tokiais atvejais Apeliacinio teismo nutartis įtakos išteisinamajam nuosprendžiui neturi.

Apeliacinis teismas taip pat turi nagrinėti prokuratūros direktoriaus apeliacinius skundus dėl išteisinimo arba dėl sprendimo nenurodyti nagrinėti bylos iš naujo. Pagal 2014 m. Apeliacinio teismo įstatymą Apeliaciniam teismui buvo suteikta jurisdikcija nagrinėti apeliacinius skundus, kuriuos anksčiau nagrinėjo Apeliacinis karo teismas. Tai reiškia, kad karo teismo nuteistų asmenų apeliacinius skundus dabar turi nagrinėti Apeliacinis teismas.

Apeliacinis baudžiamųjų bylų teismas

Pagal 2014 m. Apeliacinio teismo įstatymą [Apeliacinio baudžiamųjų bylų teismo](#) jurisdikcija nagrinėti apeliacinius

skundus buvo perduoda Apeliaciniam teismui.

Specialusis baudžiamųjų bylų teismas

Specialusis baudžiamųjų bylų teismas įkurtas nusikalstamoms veikoms nagrinėti, jei nustatoma, kad bendrosios kompetencijos teismai negali tinkamai užtikrinti veiksmingo teisingumo vykdymo ir taikos bei tvarkos visuomenėje išsaugojimo. Šis teismas posėdžiauja kaip trijų teisėjų kolegija, be prisiekusiųjų.

Centrinis baudžiamųjų bylų teismas

Centrinis baudžiamųjų bylų teismas – tai Aukštojo teismo baudžiamųjų bylų skyrius. Jis nagrinėja bylas dėl sunkių nusikaltimų, įskaitant nužudymus, išžaginimą, valstybės išdavimą ir piratavimą, taip pat baudžiamąsias bylas pagal 2002 m. Konkurencijos įstatymą. Bylas nagrinėja vienas teisėjas ir prisiekusieji.

Apygardos baudžiamųjų bylų teismas

Apygardos baudžiamųjų bylų teismas nagrinėja bylas dėl nusikalstamų veikų, išskyrus tas, kurias gali nagrinėti Centrinis baudžiamųjų bylų teismas. Bylas nagrinėja vienas teisėjas ir prisiekusieji. Šis teismas nagrinėja apeliacinius skundus dėl apylinkės teismo sprendimų.

Apylinkės teismas

Apylinkės teismas supaprastinta tvarka nagrinėja bylas dėl (daugiausia įstatymu nustatytų) baudžiamųjų nusižengimų, taip pat kai kurių nusikalstamų veikų, už kurias baudžiamojon atsakomybėn traukiama pagal kaltinamąjį išvadą. Bylas nagrinėja vienas teisėjas.

■ Paskutinis naujinimas: 18/01/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.